Föreläsningar vid Stockholms högskola, HT 1892 : L 40:88 B /

Rydberg, Viktor,

HS L 40:88 B

National Library of Sweden

L 40:88 B:14

14.

11/11 1892

(10 bl.)

Efter att i närvarande föreg. föreläsn. ha redogjort för kapprustningen af Spaniens målarekonst på 1600-talet, har jag nu att meddela det väsentligaste af Frankrikes under denna tid.

Med den ställning Fr. nu intagen på de skönas konstens område kunde man vara förvissad om, att detta land med dess högtbegåfvade artistiskt finkänsliga folk skulle under många århundraden veta det, hvad Athen nu länge var för Grekland, det land, i. gått i spetsen för den europeiska konstkulturen. Vi ha emellertid redan sett, att detta icke var förhållandet: att Italien, Nederländerna, ja äfven Spanien länge betydde mer, närmast på målarkonstens område än Fr.es

Emellertid utvecklade sig Fr. under loppet af det 17de årh. till Europas ledande makt på statslifvets, sedernas i litteraturens område. under stödet af den starkaste nationella enhet det tillvunnit sig genom en konungamakt, som bekämpade, i sin egen intresse visserligen, men dock till det hela bästa, sina inre och yttre fiender. Hvad Kardinal Richelieu (+1642) börjat i denna riktning under Ludv. XIIIs regering, fortsatte Mazarin och Fouqué under Ludv. XIVs minderårighet, i förb. satte denne konung själf att icke vara dugliga ministrar tålade t. ex. Colbert i Louvois och skicklige generaler såd. t. Condé i Turenne. "Le grand siècle", det stora århundradet har det 17de skickligt kallats af fransmännen. Från den franska nationalkänslan synpunkt med rätta. Ty när L. XIV år 1715 afled, var Frankrike öfverlägset på alla kulturens områden ett af hela Europa erkändt faktum.

Denna kultur var dock, hur man anmärkt, mer en hofkultur, en de högre klassernas kultur än folkets. Tyvärr gäller detta mer eller mindre om alla hittills gångna århundradens, sannliga odling, men äfven till de högre klasserna begränsad kultur kan bära en nationell prägel eller, rättare sagdt, måste i någon mån bära den, äfven då dess ideal ligga alldeles utanför den nationella kretsen. Så var det med 1600-talets franska.

Vi ha redan sett, att den italienska renässansen hade rikt på sina med banbrytande förebilder i den delvis återupptäckta och uppdagade antika, d. v. s. grekisk-romerska litteraturen i konsten. Jag har också påpekat, huru starkt Italien den italienska renässansen

1.

11/11. 92.

inverkade på i bestämde kultur- o konstförnämna i Frankrike under
~~in på 1600-talet~~ genom sin förlopp. De högre klasserna i Frankrike, som
genom ständiga öfvermätare blifvit allt mer bekanta med den
klassiska litteraturen, ansågo fördenskull i. en öfvergjord sak, att hvad
man kallade antiken – det vill här säga den romerska antiken, ty
den grekiska var jämförelsevis föga känd o ansågs i det närmaste
identisk med den romerska – att hvad man kallade antiken skulle
vara rättesnöret för skiftställare i konstnärer. Allan ~~en känd kultur~~ i och med
debarnerna i. en nation söker sätta sig efter främmande förebilden
för sitt kulturlif, är det gifvet, att den binder sitt eget fantasiliv
friket i verklighet, för att ställa sig uppgjorda regler o schablonen
till efterrättelse. Franskmännen blir romare i antik mening, och man in-
billade sig, att man var det. Reglerna o schablonen ledde till fantasi-
lösthet, känslosprälskning, deklamation o uppskruvad patos. Man
nå emellertid icke för, att den romerska eller grekisk-romerska Konsten,
i. stånd kom till stånd, kunde alldeles kväfva den kvicke, upplysnings-
och ~~gott lynne~~ hälsosamme gamin ~~och mot~~ allt detta godlynte i älskvärde
gamin, som gömmer sig i den franska ~~lynnet~~ naturellen, åfven
när denna klädt sig i ett nytt till romare. Inom litteraturen bryter
den ~~sig~~ igenom hos Molière och andra; inom måleriet kan man
det gallicska lynnet
upptäcka ~~nationella och~~ individuellt präglade anletter och godt
lynne in på 1600-talet, ehuru de målare, i. stil sig öfvervande af
det italienska eller flamländska inflytandet, voro få.

N:o 183. Till den bästa bröderna Le Nain och Jacques kallat.
De Nain
~~De~~ De voro, kan man säga, den franska konstens realister under
den första hälften af 1600-talet. Bröderna Le Nain voro tre till
antalet, Antoine, Louis och Matthieu, alla tre födda i staden
Laon, hvarifrån de flyttade till Paris, där de, likaledes alla tre, blefvo
år 1648 ledamöter af den då nyss stiftade konstakademien.
Att skilja deras arbeten från hvarandra har hittills visat sig omöj-
ligt. En tafla, i. någondera af dem gjort, tillskrifves fördenskull,
i brist på bättre underrättelser, bröderna Le Nain. Det antages
emellertid, att Antoine Le Nain, den äldste brodern, företrädesvis
målade miniatyrporträtter; att Louis, den mellerste, var företrädes-
vis genremålare och Matthieu porträttmålare. I detta fall skulle

11/11. 92.

Louis Le Nain samarbetat vara uppkopparna till den tafla, i hvar förevisns. ~~och~~ I likhet med hennes jämte alla andra genrebilder af bröderna Le Nain en enkel, liflig uppfattning af folklifvet. Af fransk esprit märkes just ingenting. Ej heller kapa deras scener något dramatiskt i sig. Figurerna stå blott i ett yttre löst förhål. lande till hvarandra, och de flesta bland dem hafva det utseendet, att de se ut som de blefve tillsagda att bli afmålade, hvarför de också se rakt fram mot åskådaren. Men de äro icke desmindre individuelt uppfattade, hvarjämte de äro korrekt teckenade och målade med en tämligen god teknik i kritygn ~~och~~ med klara färger, i synnerhet ~~bröderna~~ Louis, som påminna om Caravaggio. Då man ser dessa figurer, liknande genrebilder af bröderna Le Nain, kan man ej neka, att de icke sakna intryck af målningar af Velasquez eller från den samtida nederländaren Frans Hals; men både till uppfattning och utförande stå de icke desmindre bröderna Le Nain en målning för sig, en isolerad, mästan gåtlik företeelse. Det ser ut som om de i Frankrike hvarken haft föregångare eller efterföljare.

Innan jag kommer till den ojämförligt mer lyckliga Callot, bör jag nämna några ord om en med den samtida konstnär, en tecknare i gravyr vid namn Abr. Bosse, som icke är så mycket känd af den större allmänheten, men så mycket mer af kulturhistorici, romanförfattare och målare, som för sedär och klädedräkter, hufvudsakligast i fartfylld från första hälften af 1600-talet. Hans gravyrer äro ~~på~~ i sina slag ~~ej heller för~~ mycket eftersökta på grund af den noggrannhet, hvarmed han skildrar sin tid. De innehålla en hel mängd af åskådningsmaterial för studiet af dessa saker, och denna grupp har också blifvit flitigt anlitad. En mängd tryckta kopior af Abrah. Bosses gravyrer förekomma här i ett häfte på bordet. Man får där se en adelsman i tidens kostym, en adelsman i hemlig vistelse, soldater, ~~*~~ en adelsman i tidens kostym, framskägare och tanjeuthare vid franska gårdar, äktenskapskontraktet undertecknande i en borgerlig familj i staden, ett bröllop i staden, återkomsten från ett dop, en bröllopsfest på landet, komediantor, hofnärr, lakejer, hoffester i kungliga personer, ~~spanska~~ Kejsarinnan på spanska hofvet å la Don Ramedo di Colibrados och Jakob v. Tyboe, ~~de~~ genrebilder, som symbolisera de fem sinnena, och de fyra lefnadsåldrarna, ~~och~~ de fyra årstiderna; man får se

11/11. 92.

parisiska gatutyper, en parisisk skomakerverkstad, det inre af kapitlet
la Charité, en skola för smågossar (en flickskola, där niet ej heller saknas)
där skolmästaren sitter med viset i hand i stället för en liten ek; en målareateliér, en graverateliér, damer,
som roa sig tillsammans, i damer o. herr bråkigt tillsammans, baler i
den högre societeten, o.s.v. allt obetydligt återgifvet med yttersta
troget in i de minsta enskildheter.

I likhet med brödrena Le Nain och Alexis Abraham Grimou
lemnat af målareakademien, när denna år 1648 stiftades. Detta
var en värklig hedersbetygelse till hans, ty grafiken emottogos då
annars icke. Han vinde sin tacksamhet genom att gratis meddela
akademiens elever undervisning i perspektivlära. Men Bosse hade
ett stridbart och kättrerbligt lynne. Han kom i fejd med sina akademie-
kollegor, och påfågt vinde han allt möjligt misstycke och slutligen
måste utesluta. Den ene efter den andre af de akademiska värkstäderna
vände illa ut för den oredgade graverens sarkasmer och kritiker.
Icke ens Lebrun, den högt upphöjde Ludvig XIV:s hofmålare och gunstling, skonades.
Lebrun hade målat en K. Kl. Kapell. Bosse påpekade, att Lebrun hade
till segrens misstycke
gjort sina skizzer hårt och tecknat efter modeller hämtade i Campagnes, i
omgifningen kan gå
naturlig dagen. Denna anmärkning i ett alt-
hälligt andra, o. Bosse gjorde, var mycket välgrundad. För den ofrid,
hvari Bosse lefde utom hus, hade han ersättning i ett lyckligt familje-
lif. Han hade en god maka i blef fader till 10 barn. Till trosbekän-
nelse, liksom till lynnet, var Bosse protestant, och hans skildringar
av lifvet ha en moralisk bakgrund, när en sådan kunde anbringas. Han afled år 1676, ungefärligen år galenskan Lebrun och den
klassiska skolan firade sina högsta triumfer. Världen fylldes
af dessa klassicistens rykte, och den gamle graverens var knappt
jordad, förrän han blef glömd. Nu är hans rykte återupp-
lifvadt. Kunde han stå upp ur sin graf i kön de två nästa, o.
konsthistorikern Lübke i sin "Grundriss der Kunstgeschichte" egnar
Lebrun af det innehåll, att "Lebrun med sin begåfning
dock nedsänkte konsten i ett falskt teatraliskt patos i genom
sitt allmäktiga inflytande framkallade konstens förfall", skulle
Abraham Bosse antaga utbrista, att det var det han förutspådde,
och han skulle kanske undrat, att Lübke med tystnad förbigått
konsten

11/11. 92.

5

Glömd har däremot aldrig Jacques Callot blifvit. Hans kortfattade konsthistorier framkalla hos och uppfylla hos dä verkligen bland tidens franska målare, ehuru han egentligt icke målat en enda tafla, i hvarje fall ingen af dem, d. i de europeiska gallerierna gå under hans namn. Han var tecknare i gravör, ingenting annat, men en sådan af utomordentlig begåfning. Åtskilliga af mina åhörare torde hafva hört, att berättelser, sagor, skizzer af fantastisk art ofta karakteriseras med det uttryck, att de äro hållna i Callots manér. Detta uttryck härstammar, förmodar jag, från en samling högst underliga och bizarra berättelser af Ernst Theod. Hoffmann, hvilken utkom i början af detta århundrade under titeln "Fantasistyken i Callots manér." Ehuru nu Callot verkligen var en fantastisk man, kännas dock de, d. icke närmare känna hans konstnärskap, däraf draga den slutsats, att han huvudsakligen karakteriserats af något af en likasom i feberdrömmar å honom egnar förvrängt intillingskraft. Detta är likväl för ingen del förhållandet. Med all sin fantasirikedom var han en verklighetstrogen, fint iakttagande realist, och hans skildringar icke den mindre emellanåt bizarra eller skräckinjagande d. onda drömmar, ty är det fördenskull, att han upplefvat verkliga tilldragelser, och sett som dem i sin begåfvadhet, dels i romantik, dels i förskräcklighet kunnat måla sig med allt hvad fantasien tillsträfvar i de riktningarna skapa.

Jacques Callot föddes år 1592 i Nancy. Hans far var en adlig ämbetsman vid hertigliga hofvet i Lothringen och hans mågt berömde sig af att äga Jeanne d'Arc, "den orleanska jungfrun", bland namnen i sitt stamträd. Som gosse hade Jacques hört målare, d. verkligen i Italien, skildra detta land i så glödande färger, att han greps af en oemotståndlig lust att komma dit, och så hans bäste vän, Israel Henriet, d. var några år äldre än han och d. fått resa dit, för att utbilda sig till målare, skref därifrån om alla Italiens härligheter och konstskatter, beslöt den 12årige Jacques att bryta upp till detta sina drömmars förlofvade land. En vårdag år 1604 var han försvunnen ur föräldrahemmet. Utan ett mynt i fickan, men med hade han begifvit sig, i språng första dagen nästan utan att hvila, emedan han var rädd för att bli upphunnen och förgripad. Så länge hans obetydliga matsäck räckte, var han glad

11/11. 92.

6

vid godt. god, och han hade ännu icke lärt sig ~~ärgra sig~~ klok tålmodighet nedt för att ärgra sig, när han sammanträffade med ett tigenartadt band, s., även det, ämnade sig till Italien. Bandet bestod af ett femtiotal personer, män, kvinnor och barn med vagnar och kärror. Konsten vakta å vackra utseende flog an på dessa vagabonder, och deras pittoreska välbevärpnade trasvargar flogo an på hm. Han blef upptagen i bandet och anlände i dess sällskap till Florens. Hans ~~packet~~ troppen tog sig ut, där det strök fram på vägarne, därom upplyser oss en af de teckningar af Callot, s. finnas i ett häfte här på bordet. Fiolden i samtlig vandel fick gossen säkerligen icke på denna färd; men några skada till sin moral tog han ej heller. Hans älskade lefnadstecknare, s. kände honom personligen, försäkrar, att gossen dagligen bad till Gud, att han själ måtte förblifva obefläckad och vidare, att han måtte ~~blifva en~~ vinna en den upphöjde man, hvilket lefnad i sitt lefnadskall, hvilket detta än måtte blifva, samt att han måtte få lefva till ~~att~~ 43 års ålder. Hans ~~än~~ det än förhåll sig härmed, Jacques Callots fantasi var, så länge han lefde glad att återkalla och minnena från denna tid, och då han skildrade dessa vagabonder, gjorde han det utan bitterhet och utan ironi. Hans ~~ger att dem drag~~ deras att dem ansiktsuttryck visligen en ~~teckna dem~~ med leende, godlynta, verklighetstrogen penna.

Resan vårdte i två månader. När ~~de~~ bandet anlände, ~~skulle~~ hade det att upplysa sig för en embetsman. När denne fick syn på Jacques å prägade honom han var, berättade denna helt förtroendefullt i förtroende, att han var son af en adelsman i Nancy i tvist på sitt hem, för att nu i Italien bli en stor konstnär. Embetsmannen erbjöd honom att följa sig å skickade han redan till målaren i graverin Carlo Gallinas i Florens. Där Jacques upptäckte sig exemplarisk i arbetande med ifver; men två månader däreftor var han på väg till Rom, i hopp att där träffa sin vän br. Henriot. Han kom verkl till Rom, men upptäcktes där af köpman från Nancy, s. togo den unge åt sin tystnad i förvar och återsände honom till föräldrahemmet. - Konsten vunnit än en gång, men upphann i tvivlan af en äldre att förlora tillbaka.

. Vid 17 års ålder begaf han sig åter till Rom, denna gång konstnärsvelen å med sina föräldrars tillstånd. Sin lärotid därstädes afslutade han med en samling af 50 små raderingar, scener ur det florentinska folklifvet, skarpt å humoristiskt uppfattade, fint å genialiskt utförda. Så den följde andra, hvilkas rättframma naturtrogna uppfattning af sitt samt och

11/11. 92.

fattig man lif förkunde ifrälsarens. Han blef en hatfull en bränd man. I
officerna i Florens förin, utom en handlingarna, en mängd teckningar i svart-
och rödkrita, d. vittna om Callots ideliga förmåga, spirituella uppfattning
å utom ordentliga flit. Han kallades till toskanska hofvet, fick där en års pension,
blef hedrigen i folkets gemenskap och omtalades d. "den vackraste adelsmannen i
Toskana." Så åter Så kallades han till hofvet i sitt fädernesland Lothringen,
där han rätte sällan lycka. Sedan kan där i en mängd teckningar återupp-
lifvat sina italienska minnen, dog han ej på att studera de stora mäs-
tarne Lucas van Leyden, Albrecht Dürer o andra,
å därigenom å genom oaflåtliga naturstudier fick han en mer naturlig å
nordisk stil, å i hvilken han också skapat sina mest berömda verk. När
Nancy år 1622 besattes af fransmännen, inbjöd hon fr. Kon. Ludv. XIII till
Paris, men han gaf ett svårt nej tillbaka, d. Ludvigs hofmän förvärkte stämpla
till majestätsbrott, men Kungen själf höllade d. ett bevis på mandigdet å
fosterlandskärlek. Callot ville vara konstnär, å vann konstnär dog han
år 1635 i Nancy. Frankrike har dock med rätta inskrifvit hans blond
sina store mästare, ty franskan var han både till namn, modersmål
och genius naturanlag.

Här på bordet ligger ett knippe, d. innehållen ett urval af Callots
teckningar å graverar. Tyvärr behöfde man kopior utan originalen klarare i skuggorna
konturer än dessa på att rätt förstå, hvara förtjusta i lätthetten i hans teckningar
av folk. i vildastiftet förena sig med en ytterlig noggrannhet; hvara han förstår
att till gruppen förena hundratals små figurer, af hvilka knappt ena har
sin karakter å kan något vara ett porträtt; hvara förträffligt han genom figu-
rernas rörelser berättar sin historia, så att den mest, där en sådan finnes,
tränger till hjärtat. Särskildt i det afseendet kapa de teckningserier, d.
han kallat "Krigets stora olyckor" i "Krigets små olyckor" sin märk-
värdighet å berömdhet. Han har satt dessa ryktigheter med egna ögon, å och han
återgifver dem med en förskräckande sanning. Det är sitt eget älskade
fädernesland, Lothringens, förhärjelse han skildrar. En samtida fransman
skref därom: det vackraste land är förvandladt till en öken, det lyckligaste
folk i världen till spillogifver. Täcka eder stora köpingar i byar, fulla af
invånare, vattnade af friska bäckar med strömmar, d. vimlade af bonhaps-
kjordar; kullar, planterade med vin eller trädbevuxna, slätter så bördiga, att
man knappt kunde inbärga deras rika skördar; böljor med glans i strupfärgen

11/11. 92.

8

och vilsprobtågare i Kirtan — allt är nu en åsken.

Det arbete af Callot, s. gjort att man talar om "Callotti"-manér, när man menar något ultrafantastiskt, är "den kelije chroniques" frestelser, hvarof en kopia finns här i häftet. Callot kan här uppenbarligen haft den af sitt sinne och blade diablerie-skildrarna Hieronymus Bosch till förebild.

№ 184. Till de franske realisterna på 1600-talet har man vilsle att räkna Valentin (L. Le Valentin, av fransmännen kalla han), ehuru originell än Callot i bröderna Le Nain, verka hans målningar likväl kraftigare än de senares. Också hade han sin förebild i den kraftigt, ofta brutalt verkande Caravaggio. Valentin har samma slarviga i modelleringen, s. gör att hans figurer närmast se ut s. skjutna i metall, samma hårda motsatser mellan ljuspartier å djupa skuggor, samma förkärlek för en viss plumphet i formerna, men han har icke C:s tidlöshetstycke, och hans färggifning är tyngre i nyare ren. Den tafla, s. här visas i förstället en familjekoncert, finns i Louvre.

Från realisterna har jag nu att öfvergå till de antikiserande franska målarne, till klassikerna L., om man så vill, idealisterna, till de konstnärer, s. utgingo från det grundligare studium af de store i klassiska mästarne, eftersträfvade korrekta, åfven stela former och eftersträfvade att på rätt område samma riktning som renässansarkitekterna på sitt och Ludvig XIV:s dramatärgen på sitt. Främst bland dessa målare står Nicolas Poussin.

№ 185. N. Poussin är obestridligt den störste franske konstnären i det närmaste jag skildrar och därjämte den förste självständige målare af europeisk betydelse s. Frankrike har att uppvisa. Callot var, som vi sett, icke målare, utan tecknare. Självständig är Poussin i den mening, att han icke, i likhet med sina flesta landsmän, vardt en efterhärmare af italienarne, utan grundade en specifikt fransk klassisk idealism, en förståndsmening, korrekt, en skönhetsträfvande, men något kylig idealism. Nicolas Poussin föddes i Normandie år 1594, af adlig, men fattig släkt, som Callot, tidigt visade sig begåfvad för teckningskonsten och redan tidigt i målarekonsten, vynde att komma, för att försöka sin lycka på egen hand. Han var endast 18 år, då det skedde, å hans mål var icke längre bort än Paris. Där fortsatte han sina studier i måleri under tämligen medelmåttiga lärare; men när han en dag fick se en samling kopparstick efter målningar af Rafael i Giulio Romano, greps han så lifligt af det storslagna intryck, att hans lefnads-

11/11.92.

bara å markiktning därmed vore för alltid bestämda. Han längtade nu till Rom å gjorde två försök att komma dit. Första gången kom han till Florens, andra gången endast till Lyon. Det var otillräckligt verkarna, s. kejdade hon, å hon hade icke den 12årige Gallots glada sorglöshet och äfventyrslåg som ersättning för bristande penningmedel. Först innanför 20 år gammal å sedan han i Paris redan fått ett visst anseende s. målare, kom han till sin längtans mål, Rom, där han under två mycket svåra ekonomiska förhållanden ensligt med nöd å kval i fyra. Femton år före hans ankomst dit hade man gjort en upptäckt, s. kastade belysning på den antika målarkonsten, om hvilken man dittills anat mycket och hvars störa mästare, Apelles å andra, man delvis kände till namnet, men om hvilken man i öfrigt visste mycket litet. Man hade nämligen i närheten af Maria Maggiore i Mæcenas' fina trädgård, påträffat en väggmålning från romartiden, en målning, som ännu är att se i Vatikanen å efter sin förste egare, prins Aldobrandini, kallas Aldobrandinska bröllopet. Den föreställer ett bröllopsmål med brud, bröllopsgäster och brudgum. Åsynen af denna målning har verkat på Poussin därhän, att han skakade af sig alla inflytelser från de romerska naturalisterna s. från den Caraccika skolan och beslöt att med den rena antiken s. utgångspunkt bana sig sin egen väg. Hans konst är oberömdisputabelt. Han hade dittills lyckades till- och med tillägna sina principer på landskapsmålningen, ehuru han om antikens landskapsmålning torde ha vetat ingenting. Han lyckades därhän, att han än i dag gäller s. Frankrikes ypperste landskapsmålare äfven bland kritici, s. fulkomligt förkastar hans s. k. heroiska landskapsuppfattning, å varnar unge målare att följa hans på denna bana. Undandraga sig inflytelsen af hans ideala landskap är likväl omöjligt. Formerna äro delvis lånade från den yttre naturen, men återges genom anordningen till något på en gång främmande och förtjusande. Man tycker sig skåda in i en fjärran ideal värld, den lämpliga skådeplatsen för de store handlingar å store människor. Stoffvalet i dessa landskapsstycken är hemtadt ur antiken. På denna tafla ser man filosofen Diogenes knäböjande dricka ur handen en gosse vatten. Skålen, s. den gamle herden erbjudit att dricka ur har han tillverkat s. obetydlig.

11/11. 92.

10

N:o 186. För att gifva ett begrepp om Poussins förmågo meddelar jag här till hälften en arkadisk herdescen efter en tafla i Louvre. En herdar ha påträffat en grafsten med en inskrift, och en af dem läser den. Där står: et ego in Arcadia: äfven jag har varit i Arkadien, ett betydligt uttryck, nyttjadt af skalder, och äfven Schiller å Gunnar Wennerberg, för att betecknа en glyddad lycka.

År 1624 kallades Poussin till Paris af kardinal Richelieu, men återvände till Rom efter två års vistelse därstädes. Han afled år 1665, efter De verk äfven af sin lefnad egnade han mest åt landskapsmåleriet, ty dem hade alltså en stort antal dessutom numera förvarade på det antika äfven en del af det antika Livet eller ur Bibeln. Det var dock ett misstag, om någon trodde, att Poussin blott var en landskapsmålare. Lika mycket på sin fantasi å sin kompositionsförmåga som på naturstudier. Han förenade studerade naturen med den skarpa blicken hos en man, som är naturpoet på samma gång som målare. Ingen hade bättre öga än han för jordytans geologiska formationer och växtlifvets olika karakterer. Han afled i Rom år 1665. Vårt nationalmuseum eger en kopia efter en af hans tafvlor tafla, som uppgifves vara kopia efter en förvunnen tafla af honom med bibehållet ämne.

11/11. 92.